

Somogyi Károlyné felvétele

Minden jel arra mutat, hogy egy régóta húzódo útépítés hamarosan végéhez ér. Óriási forgalomban dolgoznak a Nagykörút egyes részein, a munkások és a közlekedők nehezen férnek el egymástól, de ezekben a napokban már szemmel látható az eredmény is, a befejezett, kiszélesített, új aszfalttérrel borított szakaszokon. Képeink a Csongrádi sugárút—Nagykörút keresztvezetésében készültek, ahol a DÉMASZ és a Hídépítő Vállalat szakmunkásai együttes erővel dolgoznak.

Munkások Szegeden

10. Érték-e a szabad idő?

A mindennapi élet vitelének egyik fontos mutatója, hogy az egyik *hogyan gazdálkodik* azzal a *többletidővel*, amellyel a munkaszüneti napon rendelkezik. Azaz, milyen tevékenységekre használja fel a munkanapról a munkaszüneti napra fel szabadult kereső-, termelőmunka időmennyiségét? Kutatásunk során azt tapasztaltuk, hogy a munkanaphoz viszonyítva vasárnapra az egyéb, otthoni munkavégzés, szabadidő-elfoglaltságok, valamint a személyi ellátás és az alvás ideje megnövekedett.

A többletidővel való gazdálkodást befolyásolja, hogy az egész héten végzett munkatevékenységek milyen mértékben veszik igénybe az *egyén energiáját*, tehát fáradtságát milyen mértékben kísérel meg hosszabb alvással, napközbeni pihenéssel regenerálni. A személyi ellátásra fordított nagyobb időmennyiség alakulásában szerepet játszik az asztal mellett, illetve történő, egészségés táplálkozás által megkövetelt nagyobb időráfordítás, de az étkezés olyan kultusza is, amikor egyesek számára a vasárnap legfontosabb eseményei közé tartoznak — mintegy happeningként — a hosszú időtartamú étkezések is.

A szegedi nagyüzemi munkásság átlagosan 2 órát egyéb munkavégzésre, 5 órát szabadidő-elfoglaltságokra és mintegy 3 órát személyi ellátásra, alvásra fordít vasárnapi többletidőjéből. A rendelkezésre álló idő újrafelosztása a munkásságra jellemző mutatók szerint eltérő. A munkára fordított időarány növekedésével sokkal inkább a szabadidő-elfoglaltságokra felhasznált időmennyiség csökken, mintsem a vasárnapi személyi ellátás és alvás időigénye.

Igen jellemzőnek tartjuk a munkatevékenységekre felhasznált időarány alakulását. Ez a jövedelemkiegészítő munkát végzők esetében kétszerese az ilyen tevékenységgel nem foglalkozók időfelhasználásának. Ugyancsak közel kétszeresen több a 40 évnél idősebb generáció tagjai között. Jelentős mértékben megnövekszik a munkára fordított idő, ha a nagy-

üzemi munkás kerttel, esetleg házastársa révén háztáji földdel rendelkezik, s fokozatosan emelkedik a város központjából, illetve a lakótelepekről kifelé haladva lakóövezetek szerint. A szegedi nagyüzemi munkások a munkaszüneti nap időtöbbletének mintegy a felét fordítják szabadidő-elfoglaltságokra. Akik azonban ténylegesen magas időmennyiséget használnak fel ezen a napon is munkára, azok szabad idejét elsősorban a képernyő, a tévézés szervezi, és hosszabb alvással, pihenéssel kísérel meg a munkaszüneti napon is igénybe vett energiájukat regenerálni.

Ismerteink alapján nyugodtan feltehetjük a kérdést, hogy a kereső-, termelőmunkán és a személyi ellátáshoz, alváshoz nélkülözhetetlen időn túl fennmaradó időmennyiség milyen szempontból jelent értéket a megkérdezettek bizonyos része számára.

Úgy látjuk, hogy a munkaköri beosztás szintjének csökkenésével növekszik azoknak a nem túl jelentős, de azért nem elhanyagolható nagyságú csoportba tartozó dolgozóknak az aránya, akik a termelőmunkán, személyi ellátáson és alváson túl fennmaradó időmennyiséget abból a szempontból tartják értékesnek, valamint hasznosíthatónak, hogy milyen mértékű egyéb munkát kell és lehet a *kisegítő gazdaságban* jövedelemkiegészítés érdekében kifejtteni, valamint a fennmaradó időt hogyan lehet minél kellemesebben „agyonütni”.

Úgy gondoljuk, hogy az ebbe a csoportba tartozó egyének nem eltöltik, hanem elvesztegetik a különböző munkavégzés, személyi ellátás és alvás után a nap 24 órájából még fennmaradó idejüket. Ez a megállapítás fokozottabb mértékben vonatkozik az iskolai, szakmai végzettség kedvezőtlen szintje, valamint a végzett munka szerinti alacsony beosztás következtében kulturális téren hátrányos helyzetben levő munkásokra.

Véleményünk szerint a közművelődésnek és ezen belül a munkásművelődésnek foglalkozó szakembereknek

nemcsak a hagyományos értelemben vett kulturális értékek közvetítésével, átadásával kellene törődniük, hanem a kulturális téren hátrányosabb helyzetben levő dolgozókat *először meg kellene tanítani* a mindennapi életvitel alapvető követelményeire is. Ehhez azt is figyelembe kell venni, hogy nem beszélhetünk a munkások egységes, hanem sokkal inkább rendkívül tényezőitől, művelődéséről; eltérő szokásokról, szükségleteikről és igényeiről.

Mind szakmai körökben, mind a publicisztikában köznapos téma ma a közművelődés válsága. De éppen számos időmérleg-felvételeünk különböző tényezőktől szerinti értékelése hívta fel figyelmünket arra, hogy a mindennapi élet sajátosságai, a vasárnapi életmódminták változása következtében, milyen mértékű *szükséglet* és *igény* jelentkezhet a szellemi kultúrán túlmenően, az *anyagi kultúra, valamint a társaskultúra terén*.

Ez utóbbival kapcsolatban vegyük csak figyelembe, hogy a rokoni, társas kapcsolatok ma is virágznak a nagyüzemi munkásság tagjai között. Ezt mutatja mind a hétköznapi, mind a vasárnapi vendégeskedés jelentős mértékű gyakorisága, magas időfelhasználás keretében. Szerepet játszik ebben a hagyomány, de a presztízs is, és a státuszjegyzékek értékelhető új lakás, vagy egyéb rendezés bemutatása a rokonnak, barátoknak, ismerősöknek.

A mai magyar társadalom egyik nagy problémája a lakáskérdés. Szerencsére, ennél sokkal kisebb horderejű az, hogy hogyan és mivel rendezzük be lakásunkat. Kapnak-e a mindennapi élet ilyen összetevőjéről, például a vendégfogadás, az asztalterítés kultúrájáról felvilágosítást az ez iránt érdeklődők?

Úgy gondoljuk, hogy a példaként felhozottakon túlmenően is érdeklődést váltthatna ki a nagyüzemi munkásság körében a *mindennapi életvitellel, annak kultúrájával összefüggő jelenségek tájékoztató oktató ismertetése*.

Dr. Szentirmai László

Tanácskozás

Székesfehérváron pénteken befejezte egyhetes munkáját a gazdaságirányítás fejlesztésével foglalkozó nemzetközi bizottság, amelyet a szocialista országok szervezési-vezetési tudományos társaságai hoztak létre. A bizottság 1985-ig szóló munkaprogramot fogadott el. Ennek keretében minden évben tudományos tanácskozáson vitatják meg a gazdaságirányítás fejlesztésében az egyes országokban tett intézkedéseket. Közös szakmai szemináriumok, konzultációk szervezése és kiadványok szerkesztése is szerepel a tervekben.

Búcsú Bondor Józseftől

Pénteken mély részvétellel kísérték utolsó útjára a Mező Imre úti temetőben, a 64 éves korában elhunyt Bondor József nyugalmazott minisztert, országgyűlési képviselőt, a Hazafias Népfront Országos Tanácsa elnökségének tagját.

Az MSZMP Központi Bizottsága, az országgyűlés, a Minisztertanács, valamint a HNF Országos Tanácsa nevében Kovács Antal, a KB tagja, az Országos Vízügyi Hivatal elnöke búcsúzott Bondor Józseftől.

Az ÉVM kollektívája, egykori munkatársai, barátai és a család nevében Szilágyi Lajos, építészeti és városfejlesztési miniszterhelyettes mondott búcsúszavakat.

Útközben, Magyarországon

Egy Pest környéki faluba igyekezett. Hogy hová, már nem emlékszem. Szolnokon zötytyent le az ülésre a vasút posztóruhát viselő ember. Tél vége volt már; szállingózó hóesésben vonatoztunk Cegléd felé. A posztóruhás férfi halnacsizmájáról olvadni kezdett a hóle. Talán öt mondatot, ha beszélgettünk. Intett, afféle elnézést kéro mozdulat volt, s már aludt is. Fejét oda támasztotta a támlához. Borostás volt, nyúlt, s bizonyára nagyon fáradt. Zihálva vette a lélegzetet.

Annit tudtam meg róla, majdnem negyedszázadot töltött — ahogy a vasutasok mondják tengylen. Próbáltam kitalálni, hány éves lehet. Hatvannál többnek látszott, de ha annyi lett volna, régen nyugdíjas lenne. Persze, a tengylen töltött évek olyanok, mint a háborús idők: duplán számítanak.

Fűtő lehet, mozdonyvezető? Nem tudom, mert mielőtt megtudhattam volna, a vasutas elaludt. Elgondolom: mennyire szerettem volna vasutas lenni valamikor... Elgondolom aztán: talán én is így utaznék most, és talán éppen ezen a vonaton holtfáradtan hazafelé.

Bizony, ahogy öregszik az ember, úgy hagyja el a romantika ábrándjait. Nézem most ezt az öregedő vasutast, aki felnevelt három gyermekét, s majdnem biztos, hogy a szabad idejében is dolgozik a kis kertjében — kell a pénz — ahogy ólomnehéz pillákkal és kicsit zihálva alszik.

Egész életében szolgált. Engem és valamennyiünket. Egyetlen csavaroska az ország legnagyobb vállalatának óriási gépezetében, de nélküle mégsem mennének rendben a dolgok. Szükség van rá. Biztosan érzi ezt. Ha nem így volna, nem tudnék magyarázatot arra, hogy miért vállalja évtizedek óta ezt a szinte már hősies mindennapi próbatételét. Lehetne földműves, vagy bármi más a falujában... Talán anyagilag sem járna rosszabbul.

Boldog lehet elégedett sorsával? Ki tudja. Remélem persze, hogy igen, mert különben mi értelme volna ennek a sok áldozatnak, ezeknek az éjszakai vonatútszakoknak, a mindig „másutt” életnek?

Közeledtünk már a Nyugati pályaudvarhoz, ha jól emlékszem éppen a zuglói állomáson jártunk, amikor a posztóruhás vasutas felébredt. Megdörzsölte a szemét, aztán levette ütököt tászkáját, a csomagartóból, s elkészült.

Sajnálom, hogy nem beszélgettem vele. A titkára lettem volna kíváncsi. És sajnálom azt is, hogy nem mondtam el neki: tisztelem. Lehetséges persze: hogy csodálkozott volna ezen. Azt mondta volna: ez a munkám, vagy valami ilyesfélé.

Többször is találkoztam vele azóta. Hol kocsivizsgáló volt, hol pályamunkás, hol meg kalauz.

Amikor találkoztunk, mindig meghajtottam előtte a fejemet.

P. F.

A vasutasnap alkalmából

Kitüntetések, ünnepségek

A 31. Vasutasnapról emlékeztek meg pénteken a Nyugati-pályaudvar utasellátó éttermében tartott központi ünnepségen.

Szűcs Zoltán, a MÁV vezérigazgatója ünnepi beszédeben köszöntötte a vasút mintegy 135 ezer dolgozóját. Számbavette az elmúlt tervidőszak eredményeit, azokat az intézkedéseket, amelyek kedvezőbbre fordították a vasúti munka feltételeit, tovább javították a dolgozók élet- és munkakörülményeit, s amelyek lehetővé tették, hogy a folyamatosan csökkenő létszámmal is mintegy 43 millió tonnával több árut továbbítottak az előző tervidőszakénál. Emlékeztetett arra, hogy a feladatok a következő években mérsékelt ütemben, de tovább növekednek. A vasúti munkában is előtérbe kerültek a gazdaságossági, a minőségi követelmények, a szolgáltatások színvonalának javítása, amelyek fegyelmezettebb, pontosabb, körültekintőbb munkát követelnek — hangsúlyozta.

Az ünnepségen Pullai Árpád közlekedés- és postaügyi miniszter 48 dolgozónak adta át a Kiváló Vasutas, 49-nek a Kiváló Munkáért kitüntetést.

A szegedi igazgatóság dolgozói közül Kiváló Vasutas lett Fügedi József, az igazgatóság osztályvezetője, L. Tóth István, a szentesi üzemfőnökség váltókezelője, Kazinczi Balázs, a békéscsabai üzemfőnökség lakatosja és id. Pénzes Béla, a békéscsabai Pályafenntartási Főnök-ség pályamunkása.

Kiváló Munkáért kitüntetést kapott Bödő István, a szegedi üzemfőnökség motorvezetője, Szabó Géza, az igazgatóság csoportvezetője, Faragó Béla, MÁV képviselő (Curtici), Kollár Jánosné, a kiskunhalasi üzemfőnökség kocsifélfője.

A Vasutasnap hagyományos eseményeként a Déli pályaudvar előtti kerengőben tartották a tisztavató ünnepséget, amelyen részt vett Gyenes András, az MSZMP Központi Bizottságának titkára, valamint Borbándi János, a Minisztertanács elnökhelyettese.

A tisztjelöltek díszfelvonulása után Szűcs Zoltán, a MÁV vezérigazgatója avatta föl azokat a fiatalokat, akik vállalva a felelősséget, a kemény helytállást követelő hivatást, megszerezték hozzá a kellő szakismereteket.

A tisztképző 117 növendékét az ünnepélyes fogadalmat tett. Az új tiszték közül kilencvennégyen a forgalmi-kereskedelmi, huszonhároman a mozdony- és műszaki szolgálatban kaptak beosztást.

Szegeden is tegnap kezdődött az ünnepsorozat. Délelőtt az igazgatóság székében megkoszorúzták a vasutas mártírok emléktábláját. Az igazgatóságon vasúttörténeti emlékkiállítás nyílt. Kétszáz évet született George Stephenson, a gőzmozdony föltalálója, a világ első vasútvonalát pedig 150 évvel ezelőtt nyitották meg Liverpool és Manchester között. Nagy József, az igazgatóság dolgozója diaporáma-vetítést is tartott délután. A vasutasok örömmel szemlélték a vasút történetét bemutató képeket. Különösen Stephenson első mozdonyának a 35 kilométer sebességgel szálguló Rakétának volt nagy sikere.

Versenytagyalás — a mezőgazdaságban

A kocsai Aranykalász Termelőszövetkezet versenytagyalást hirdetett évente 20—24 ezer hízósertést kibocsátó sertéstelep építésére, illetve a meglévő bővítésére. Egyúttal ajánlatot kértek a telephez kapcsolódó, évi 10 ezer sertés vágására alkalmas vágóhid tervezésére, továbbá a beruházás teljes lebonyolítására. A versenytagyalást — amelyre öt tervezővállalatot hívtak meg — az Agrober nyerte meg. A 115 millió forintos beruházás kiviteli terveit a mezőgazdasági beruházó vállalat még az idén elkészíti.

Ennyi a hír, amely önmagában talán nem is lenne túlságosan fontos, ha nem jelezne egy örvedetes, új jelenséget. Arról van szó ugyanis, hogy a versenytagyalás — a beruházó választási lehetőségének tudatos szívesítése — a mezőgazdasági gyakorlatba is bevonult. Jelezve, hogy az építetőknek egyáltalán nem mindegy, milyen összegből, és milyen műszaki megoldásokkal valósítják meg terveiket.